

Страни в митническите правоотношения. Митнически посредник /агент/. Процедура за получаване на сертификат на митнически посредник

Въведение – същност на представителството

Представителството е правен институт, който води началото си от римското право, но поради ограничения стопански оборот по онова време се допускаше като изключение в гражданските отношения при установяване на владение и при някои вещни сделки. В съвременния си вид се развило много по-късно, когато икономическите отношения навлизат в етапа на капиталистическото си развитие. То постепенно се разполага в правото като цяло и навлиза в почти всички правни отрасли.

Освен по икономически причини представителството се е наложило в социалната действителност на обективно и субективно основание. В ежедневието граждански обмен правните субекти, въпреки желанията си да действат с правни последици „за себе си“ се оказват в обективна невъзможност да сторят това. Тя може да се изрази в невъзможност да се преодолее разликата между мястото, на което се намира субекта и мястото, на което трябва да се извършат действията; или невъзможност да се преодолеят препятствия в пространството до настъпването на момента за действие; и пр. При други случаи, препятствията са от субективно естество, като например, липса на умение за извършване на необходимите действия; липса на професионален опит; липса на дееспособност (при малолетни и запрети) и пр. Във всички тези и други подобни на тях случаи представителството се оказва социално необходимо и юридически оправдано за уреждане отношенията между правните субекти.

В различните му варианти понятието за представителството често съчетава признаците на различни явления, които имат малко общи белези. Така например, едно е гражданското представителство, друго е житейското разбиране за него, доста по-различно е проявлението му в търговското право. В публично-правните отрасли (конституционно, административно, финансово и пр.) представителството като понятие също присъства, но различията му в сравнение с проявлението му в частното право са съществени.

Търговското представителство по обхват надхвърля пределите на представителството

по гражданското право съобразно уредбата му в Закона за задълженията и договорите (чл. 36-43). То включва не само прякото и косвеното представителство, но и посредничеството както и извършването на фактически действия за представлявания. При това за разлика от гражданското представителство между представителя и представлявания се установява една относително трайна и във всички случаи възмездна връзка.

Представителството в митническото правоотношение не прави разлика за представителството в частната и публичната сфера. Достатъчно е да се действа от чуждо име, за да се говори за представителство.

1. Характеристика на митническото представителство

Представителството в митническите отношения придоби особена актуалност след отпадане на държавния монопол върху външната търговия. По време на съществуването му нямаше частни износители и вносители. Външнотърговската дейност се осъществяваше от държавните външнотърговски предприятия, които разполагаха с кадри запознати с митническото законодателство като цяло и с процедурата по оформяне на документите при вноса, износа и транзита на стоки. Проблемите се появиха и еволюираха от момента, когато еднолични търговци, търговски дружества и кооперации започнаха да сключват и изпълняват външнотърговски сделки.

От една страна, митническото законодателство изоставаше в развитието си съобразно новите икономически условия наложени от пазарната икономика, а, от друга, новите търговци и техните представители се явяваха пред митническата администрация неподготвени за оформянето на документите. Последниците от това се виждаха по граничните пропускателни пунктове, по канцелариите и гишетата на митническите служби.

Със създаването на уредбата на представителство в митническото право голяма част от проблемите по вноса, износа и транзита, осъществявани от физически и юридически лица намериха съответното решение. Законът за митниците установи принципа: „Всяко лице може да бъде представлявано пред митническите органи за извършване на процедурите, предвидени в този закон и в нормативните актове по прилагането му, включително и от митнически агент.“ (чл. 18, ал. 1). В допълнение към него посочи, че:

- условията и редът за осъществяване на представителството от митнически агент се определят от ППЗМ (ал. 2);

- представителят трябва да бъде местно лице, освен в изрично посочените в ЗМ случаи (ал. 3);

- всяко лице, което заявява, че действа като представител е задължено да представи на митническите органи писмени доказателства за това (ал. 4 на чл. 18 ЗМ).

Тази основна разпоредба на ЗМ има изходно значение за разкриване на смисъла и съдържанието на т. нар. „митническо представителство“, От нея следва по-конкретно:

- а) недвусмислено е подчертано, че се касае за представителство на физически и юридически лица пред митническите органи във връзка с извършване на действия и спазване на процедури, установени от закона и издадените въз основа на него подзаконовни нормативни актове, а не за отношения между самите митнически органи;

- б) всяко лице лично може да извърши действията и процедурите при условие, че е запознато с тях и по този начин улеснява работата на митническите органи. Например едноличният търговец не е задължен да прибегва към услугите на представител, когато сам е в състояние да извърши необходимите действия и процедури, т. е. всеки може да представлява себе си, стига да може.

- в) всяко лице при необходимост може да използва фигурите на гражданското и търговското представителство за извършване на действията и процедурите пред митническите органи при осъществяване на външнотърговската си дейност, като се съобрази с условията в митническото законодателство. Така например, изисква се представителят да бъде местно лице с изключение на предвидените в закона случаи. Освен това представителят трябва да се легитимира пред митническите органи със съответните писмени доказателства (нотариално заверено пълномощно или заповед -пълномощно), доказващи това му качество.

г) новият момент в уредбата на представителството пред митническите органи е фигурата на „митническия агент“, който професионално се ангажира с представляването на физическите и юридически лица.

Както се посочва в цитираната разпоредба на закона условията и реда, при които представителството се осъществява от митническия агент са предмет на специална уредба в Правилника за неговото прилагане. Но още в общите му разпоредби е дадено ясно да се разбере, че представителството пред митническите органи може да се осъществи в познатите на частното право форми:

- пряко - когато представителят действа от името и за сметка на представлявания въз основа на нотариално заверено пълномощно, в което задължително трябва да бъдат посочени обема на представителната власт и митническото учреждение, пред което важи пълномощното;

- косвено - когато представителят действа от свое име, но за сметка на представлявания въз основа на нотариално заверено пълномощно, в което задължително трябва да бъдат посочени обема на представителната власт и митническото учреждение, пред което важи пълномощното;

- когато представителят е юридическо лице, той посочва със заповед служителите с точните им легитимационни данни и длъжностите, на които се делегират права по осъществяване на представителната власт на юридическото лице за съответното, посочено в същата заповед, пълномощно.

- когато представителят е упълномощен от чуждестранно лице, той е задължен да представи на съответните митнически органи заверен и легализиран превод на актовете, от които произтичат неговите представителни права, както и представителните права на чуждестранното лице, подписало пълномощното, и които позволяват да се направи точна идентификация на тези лица и техните правомощия.

Понятието „митническо представителство“ се използва в икономическата литература,

за да се означава една специфична институция, с която се предоставя правната възможност да се извършват определени функции за дадено лице и от негово име.

От анализът на основните разпоредби на митническото законодателство следва извода, че то не си служи с такова понятие и това не е случайно, защото такава „институция“ със свои самостоятелни характеристики не съществува. Съществува установеният от нормите на частното (гражданско, респ. търговско) право институт „представителство“, който за целите на митническата дейност се приспособява с уредбата ѝ в митническото законодателство. Това сочат: наименованието на Глава първа от ППЗМ „Общи положения“ и съдържанието ѝ. Към това е прибавена уредбата на митническите агенти, на които е предоставена възможността да осъществяват представителна дейност пред митническите органи и с това да подпомогнат страните в митническото правоотношение за бързото, точно и законосъобразно уреждане на отношенията им.

Следователно изразът „митническо представителство“, доколкото се употребява в литературата е сборен, технически, тъй като с него се означава представителството като институт на правото и митническото агентство. С оглед на това точна и правилна е употребата на изреченията „Представителството в митническото право“ или „Представителството в митническите отношения“.

2. Дейност на митническите агенти

Преди всичко трябва да се подчертае, че митническите агенти не принадлежат към митническата администрация. Това не е пречка, а напротив предопределя участието им в митническите отношения на пасивната страна и в помощ на митническите органи с познанията и уменията за справяне бързо и ефикасно с митническите формалности по вноса, износа, транзита и пр. на стоки през границата.

Лицата, които желаят да осъществят пряко или косвено представителство пред митническите органи могат да придобият качеството на агенти при условията и реда, установени в ППЗМ.

За такива могат да бъдат признати:

- физически лица;

- еднолични търговци;

- търговски дружества.

За тази цел те трябва да получат специално разрешение от министъра на финансите. То се издава по предложение на директора на Агенция „Митници“, съпроводено със становище на комисия, определена със заповед на министъра.

Създадената със заповедта на министъра на финансите комисия е колективен съвещателен орган, която има за основна задача да се запознае най-обстойно с документите, подадени от кандидатите за митнически агенти и да изрази становище относно тяхната допустимост.

Комисията се състои от нечетен брой членове. В състава ѝ се включват най-малко трима представители на Централното митническо управление, един представител на данъчната администрация, един представител на Министерството на финансите и по един представител на БТПП и на БСК. В комисията могат по преценка да бъдат включени и други лица - представители на браншовите организации на митническите агенти. Председателят на комисията е представител на Централното митническо управление.

Комисията заседава веднаж на три месеца, приема решенията си с обикновено мнозинство на присъстващите, а при равен брой гласове решаващ е гласът на председателя.

По своята юридическа същност, разрешението за дейност като митнически агент представлява индивидуален административен акт, който е подложен на специална правна уредба с оглед особеностите на митническата дейност.

В издаденото от министъра на финансите разрешение за осъществяване на дейност като митнически агент се определя едно или няколко митнически учреждения - митници, митнически бюра или пунктове -основни изпълнители на митническия надзор и митническия контрол, за които е валидно разрешителното и в които митническият агент може да осъществява дейността си.

Разрешението се издава на лицето, което желае да осъществява дейност на митнически агент. Когато се издава разрешение на търговец, то обхваща и физическите лица, които го представляват съгласно Търговския закон.

Разрешенията се издават от министъра на финансите в двумесечен срок от датата на постъпване на предложението от директора на агенцията и влиза в сила от деня на издаването им. Той е задължен да уведоми заинтересованото лица за решението си.

Разрешенията могат да бъдат временни за срок от една година или безсрочни. Министърът на финансите (съгласно установената в чл. 20 от Правилника процедура) може да отменя издадените временни или безсрочни разрешения.

Всяко заинтересовано лице, което желае да осъществява дейност на митнически агент, трябва да подаде до директора на Агенция „Митници“ „искане“ (молба или заявление), към което да приложи следните документи:

а) ако е направено от търговец:

- удостоверение от съда за актуалното състояние на търговското дружество или едноличния търговец;

- копие на документ за Единния идентификационен код (ЕИК) по единния данъчен регистър на стопанските и други субекти БУЛСТАТ в Република България;

- удостоверение от териториалната дирекция на НАП по местоседалището на лицето, че то няма задължения към държавата;

- свидетелство за съдимост - за физическите лица, представляващи търговеца, съгласно решението на съдебната регистрация;

- копие от диплома за завършена последна степен на образование на физическите лица, представляващи търговеца, съгласно решението на съдебната регистрация;

- документ за платена такса.

б) ако е направено от физическо лице:

- копие от документ за самоличност;

- документ за адресна регистрация;

- свидетелство за съдимост;

- копие от диплома за завършена последна степен на образование;

- документ за платена такса.

И в двата случая физическите лица трябва да прибавят към пакета от документи:

професионална автобиография, придружена с документ за квалификация и преквалификация в областта на митническата дейност, ако имат такава.

В искането трябва да се посочи митническото учреждение, където се намира седалището на търговеца, или адресът на физическото лице, както и митническите учреждения (митници, митнически бюра и митнически пунктове), които са основни изпълнители на митническия надзор и контрол, в които лицето желае да осъществява дейност на митнически агент.

Исканията се регистрират в Централното митническо управление, разглеждат се по реда на постъпването им и ако искането и приложените към него документи отговарят на изискванията, се представят на комисията за разглеждане.

При първоначално подадено искане, когато лицето не било титуляр на постоянно разрешение за митнически агент, както и в случаите, посочени в ППЗМ, когато то е било отменено, разрешението се издава за срок от 1 година. Два месеца преди изтичането на този срок митническият агент, ако желае да продължи дейността си в митническите учреждения, за които е имал разрешение, подава искане до директора на агенцията, като прилага съответните документи. То се изпраща за проучване на съответния директор на митническото учреждение. След това министърът на финансите издава постоянното разрешение или прави мотивиран отказ в двумесечен срок от получаване предложението на директора на агенцията. Постоянното разрешение и отказът влизат в сила от деня на издаването им. До вземане на решение от министъра временното разрешение не се прекратява и митническият агент може да осъществява дейността си въз основа на временно съгласие, издадено от директора на агенцията.

Всеки митнически агент е длъжен да представи на началника на всяко от митническите учреждения, за които има издадено разрешение (лиценз), писмено следните данни:

- адрес, на който ще се съхраняват документите за митническите операции, осъществявани в съответното митническо учреждение;

- телефон, телефакс, електронна поща и други средства за комуникация;

- образец от печата му и спесимен с подписите на лицата, които го представляват съгласно Търговския закон.

Митнически агент, който не изпълни задължението си, няма право да започне да осъществява дейността си. Ако има промяна в средствата за комуникация той е длъжен в три дневен срок писмено да уведоми началника на съответното митническо учреждение, за което има издадено разрешение.

Митническият агент е длъжен да съхранява в течение на пет години в помещение, намиращо се в района на митническото учреждение, за което има издадено разрешение (т.е. да създаде и поддържа собствен офис), следните документи:

- дневник за отчитане на извършената дейност като агент;
- документите за всяка операция свързана с митническото оформяне, като:
  - а) документ за митническото възлагане за оформяване на стоката;
  - б) копие на митническата декларация;
  - в) копие на транспортния документ;
  - г) копие на опаковачен лист, ако има такъв;
  - д) фактура или друг равностоеен документ за заплащане на извършената услуга;

е) други документи, ако има такива, както и цялата кореспонденция, свързана с митническото оформяне на стоката.

За митническите агенти в Централното митническо управление се води специален публичен регистър.

Министърът на финансите отменя даденото разрешение в следните случаи:

- по искане на самия митнически агент;
- при смърт или поставяне под запрещение на одобрените лица;
- при ликвидация или обявяване в несъстоятелност на търговеца;
- когато е констатирана липса на дейност от митническия агент в продължение на една година;
- частично, когато то е издадено за няколко митнически учреждения и в едно или няколко от тях не е осъществявана дейност в течение на една година;
- когато директорът на Агенция „Митници“ не е бил уведомен в срок за настъпили промени в дружеството;
- когато са констатирани нарушения на закона и подзаконовите актове.

Когато трябва да се осъществи вноса, износа или транзита, както и други действия със стоки на лицето, митническият агент извършва действията, които се изискват от митническото законодателство.

В основни линии, те се свеждат до изготвяне на митническата декларация, представяне на стоките и всички необходими документи за проверка и при необходимост обезпечаване на митните сборове съгласно действащите разпоредби. В зависимост от това дали е снабден с представителна власт на пряк или косвен представител действията му търпят известни различия.

Когато той действа от името и за сметка на друго лице трябва да представи пред началника на съответното митническо учреждение пълномощно, което да съдържа номера на разрешението на митническия агент. Ако в пълномощното е предвидено, митническият агент може да определи със заповед свои служители, които да извършат митническото оформяване на стоките. Тази заповед се депозира на началника на митническото учреждение.

Когато митническият агент действа от свое име, но за сметка на друго лице, той депозира пред началника на съответното митническо учреждение пълномощно, което трябва да съдържа номера на митническия агент. Ако в него е предвидено митническият агент може да определи със заповед свои служители, които да извършат митническото оформяване на стоките. Заповедта се депозира на началника на митническото учреждение.

Заклучение

Понятието митнически агенти да бъде определено като "съвкупност от дейности, при които митническият агент представлява интересите на икономическите агенти при осъществяване на митническата процедура". От това определение следва, че функциите на митническия посредник са сбор от различни по характер дейности, с които се цели да се отстояват икономическите интереси на търговеца и обосновано да се защитават пред митническите органи. Или митническият агент е лице, което осъществява пряко или косвено представителство на вносителите и износителите пред митническите органи, за осъществяване на митническите процедури. Митническите агенти трябва да получат разрешение от министъра на финансите. Те могат да бъдат както физически лица, така и търговски дружества и еднолични търговци.

